

UNIUNEA EUROPEANĂ

POTENȚIALUL DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ ÎN DOMENIUL **VITIVINICOL** ÎN REGIUNEA Sud-Est

Seria „Rapoarte privind
ecosistemele regionale de inovare”

Autori:
Cristina Chiriță

Editori ai seriei de rapoarte:
Raluca Săftescu, Radu Gheorghiu,
Bianca Dragomir, Marius Mitroi, Adrian Curaj

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fisc di

Septembrie 2018

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Cuprins

SERIA „RAPOARTE PRIVIND ECOSISTEMELE REGIONALE DE INOVARE”	2
SPECIALIZAREA INTELIGENTĂ CA PROCES	3
PRECIZĂRI METODOLOGICE	3
REZULTATELE ANALIZEI REGIONALE.....	7
A. Context: Domeniul Vitivinicol	7
B. Analiza multicriterială.....	14
REMARCI FINALE.....	21
NOTĂ DE ÎNCHEIERE ȘI MULȚUMIRI	23
BIBLIOGRAFIE	24

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Seria „Rapoarte privind ecosistemele regionale de inovare”

Prezentul raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020”, cod SIPOCA 27, implementat de *Ministerul Cercetării și Inovării* (MCI) în parteneriat cu *Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetării, Dezvoltării și Inovării* (UEFISCDI) și *Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale (INCSMPS)* în perioada august 2016 - iulie 2019 și co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA).

Documentul face parte dintr-o serie de rapoarte care au ca scop identificarea și analiza bazată pe evidențe a unor domenii în cadrul cărora se pot ulterior defini nișe de specializare inteligentă la nivelul fiecărei regiuni. Procesul, început în 2017 prin publicarea a două rapoarte pentru fiecare regiune (disponibile pe [pagina dedicată proiectului](#)), a fost adâncit prin analiza a 3-5 domenii și/sau subdomenii de granularitatea unor micro-ecosisteme locale de inovare.

Aceste rapoarte au avut la bază o metodologie comună, atât pentru faza de identificare a domeniilor, cât și pentru cea de analiză (vezi secțiunea Precizări metodologice).

Domeniile care fac obiectul acestor rapoarte nu sunt restrictive, ci reprezintă baza unei conversații la nivelul actorilor de inovare din regiune. Miza acestei conversații este ca actorii regionali și naționali:

- să identifice în cadrul acestor domenii relativ mari un set restrâns de nișe de specializare, care să le permită avansul substanțial în cadrul unor lanțuri globale de valoare adăugată;
- să identifice complementarități de interese și abilități, care să reprezinte baza unor colaborări efective;
- împreună cu autoritățile responsabile de finanțarea în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării (CDI), să definească instrumente suport adecvate.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Specializarea inteligentă ca proces

„Specializarea inteligentă” reprezintă stindardul politicii industriale europene. Redusă la esență, specializarea inteligentă vizează concentrarea resurselor financiare și a altor mecanisme de sprijin într-un număr limitat de domenii prioritare în care regiunile pot concura cu succes pe piețele internaționale.

La baza procesului de specializare inteligentă se află „descoperirea antreprenorială” - un proces bazat pe dovezi (*evidence-based*), participativ și iterativ (repetat periodic) de identificare, la nivel regional, a domeniilor cheie de competitivitate. Acestea urmează să fie susținute financiar în special prin scheme de sprijin pentru inovare. La nivel european, finanțarea pentru specializări inteligente pentru ciclul 2014-2020 este de aproximativ 120 mld euro, ceea ce face din această politică cel mai mare experiment de politică industrială din istorie (Radosevic et al., 2016).

Acest demers se bazează pe ideea că *regiunile* „dețin cunoașterea despre sistemele locale de inovare și pot mobiliza actorii economici către un scop comun” (EC, 2012, p12). Ca atare, noua politică industrială păstrează în plin plan forțele pieței și ale antreprenoriatului privat, acordând guvernelor „rolul strategic și de coordonare în sfera productivă dincolo de simpla asigurare a dreptului de proprietate, a respectării acordurilor contractuale și a stabilității macroeconomice” (Rodrik, 2004, p.3).

În România a avut loc în 2013 un amplu proces participativ (www.cdi2020.ro), care a dus la identificarea unor priorități de specializare inteligentă la nivel național. Prioritățile au fost incluse în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020*. În același timp, majoritatea regiunilor și-au elaborat strategii regionale de inovare (RIS3) pentru ciclul de finanțare care se încheie în 2020.

Continuarea demersului de descoperire antreprenorială, prin definiție unul care se desfășoară iterativ, este extrem de importantă în vederea revizuirii periodice a priorităților identificate. Revizuirea este necesară atât datorită oportunităților economice și tehnologice emergente și dinamicii economiilor locale, cât și în urma experienței câștigate în cadrul priorităților finanțate. Este de așteptat ca o bună parte din revizuire să ducă la adâncirea specializării, prin definirea mai clară a unor nișe care permit o poziționare superioară în lanțurile globale de valoare adăugată.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Descoperirea antreprenorială are, în afară de rezultatele din planul politicilor publice, beneficii importante de proces: actorii inovativi locali sunt stimulați să exploreze opțiuni strategice și soluții de colaborare. Prea adesea, specializarea inteligentă este înțeleasă ca fiind primordial sau chiar exclusiv asociată unei liste de priorități în finanțarea publică prin fonduri structurale. Prin demersul acestui proiect, se încearcă în primul rând crearea unei culturi a dialogului de descoperire antreprenorială la nivel regional și național. Acest dialog pleacă de la motivațiile strategice ale actorilor economici și de cercetare, de la nevoile lor de colaborare și duce, în final, la adecvarea periodică a instrumentelor de sprijin care le sunt destinate.

Precizări metodologice

Raportul de față reflectă analiza informațiilor culese în perioada ianuarie 2017-august 2018, prezentând dinamica dezvoltării domeniului Vitivinicol la nivelul regiunii Sud-Est. Selectarea acestui domeniu, alături de altele din regiune, a avut la bază o analiză atât a actorilor cu potențial de inovare, cât și mai larg a agenților economici de pe plan local, precum și a unor factori istorici specifici zonei.

Analiza propriu-zisă este structurată pe șapte criterii considerate relevante pentru evaluarea potențialului domeniului de a deveni specializare inteligentă în regiune, respectiv: importanța domeniului în economia regională, piața, intensitatea de inovare în domeniu, disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu, valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul), nivelul de colaborare între actorii din domeniu, gradul de sofisticare tehnologică.

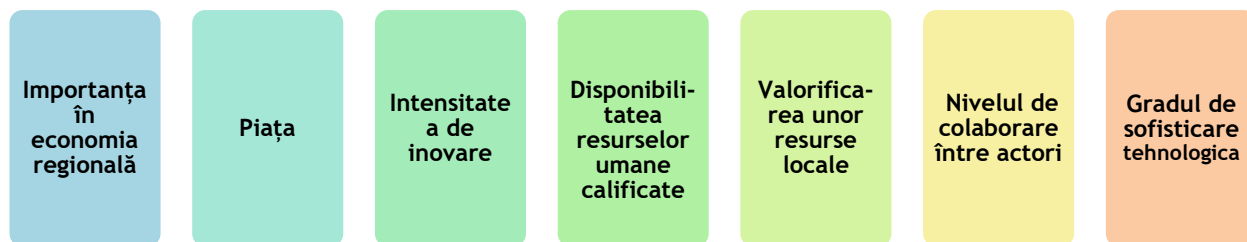

Figura 1. Criterii folosite pentru analiza domeniilor selectate

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Pentru fiecare dintre aceste criterii s-a dezvoltat o serie de argumente care să permită o evaluare a domeniului bazată pe evidențe. Astfel, aceste argumente fac referire atât la informații statistice (cum ar fi numărul de firme, cifra lor de afaceri, valoarea exporturilor), performanțe punctuale (precum investiții majore, inovații sau produse de top), tendințe internaționale relevante (dinamica de piață europeană sau globală, noi valuri tehnologice), cât și la opinii exprimate de reprezentanți ai mediului de afaceri privind dinamica ecosistemului regional aferent domeniului.

Pentru colectarea acestor informații, autorii acestui raport au efectuat o cercetare aprofundată a surselor de tip statistic, a studiilor disponibile și chiar a presei, au realizat o hartă a actorilor relevanți (companii cu activități inovative, investitori și finanțatori, organizații suport, universități și institute de cercetare-dezvoltare, organizații cu rol catalizator, reprezentanți ai societății civile, autorități publice relevante în domeniu), urmată de interviuri semi-structurate cu o parte dintre aceștia.

Informațiile colectate au fost transformate în argumente punctuale, fiecare fiind susținut de surse și evaluat ca importanță pe o scară de la 0 la 5. Acest demers a permis agregarea unor scoruri per criteriu și, în final, per domeniu.

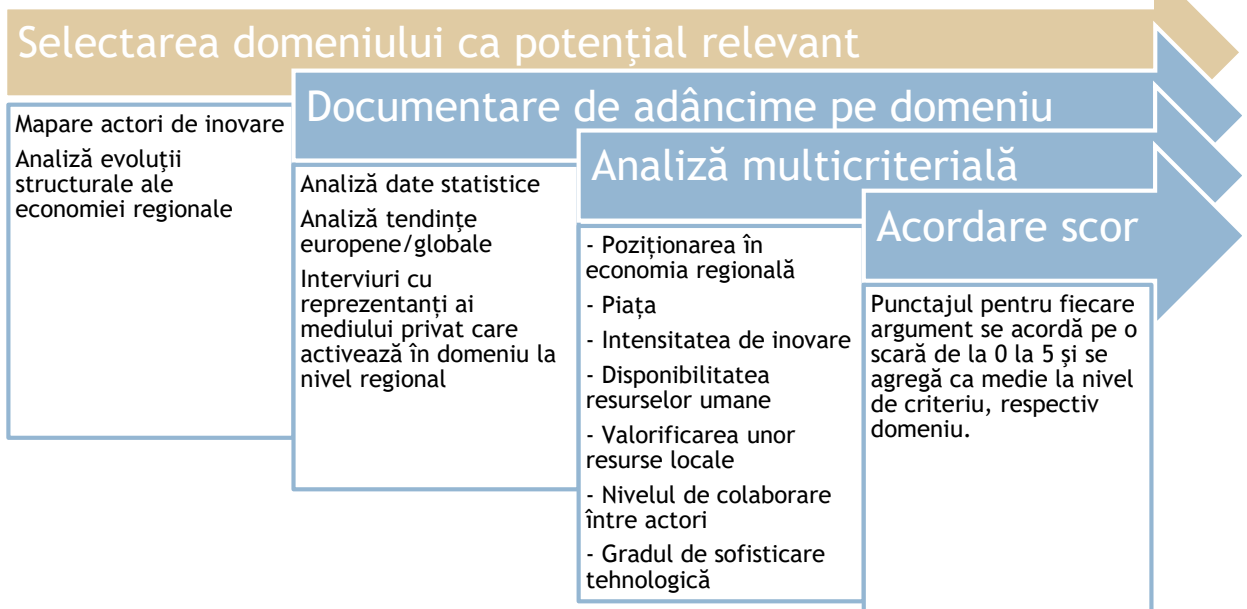

Figura 2: Etapele analizei domeniilor

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Urmare a acestei metodologii, raportul cuprinde o descriere istorico-contextuală a domeniului Vitivinicol în regiunea SE, urmată de tabelul de argumente asociate fiecărui criteriu și, în final, de o reprezentare grafică sintetică a scorurilor obținute per criteriu pentru domeniul în discuție.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Rezultatele analizei regionale

A. Context: Domeniul Vitivinicol

Domeniul și istoria sa pe plan local

Domeniul de specializare inteligentă Vitivinicol (Vie-Vin) este delimitat de codurile **CAEN 0121 - Cultivarea strugurilor și 1102 - Fabricarea vinurilor din struguri**. Vinul este un **produs agricol cu valoare adăugată înaltă**, cu o istorie ce depășește 3000 ani în Țările Române, iar **tradiția vinului în regiunea Sud-Est este cu siguranță o parte reprezentativă a tradiției naționale în fabricarea vinurilor**. Vinul asigură **profit considerabil** agenților economici; soiurile de struguri utilizate permit ca fiecare sortiment de vin să fie unic. Sunt probabil puține locuri civilizate pe glob care să nu dețină o industrie cât de mică a vinului.

Între țările vitivinicole ale Uniunii Europene, **România ocupă locul 5 la suprafața viticolă, locul 6 la producția de struguri și vin și deține o treime din exploatațiile viticole din Uniunea Europeană**. La nivel național, suprafața cultivată cu viță-de-vie ocupă circa 1,4% din întreaga suprafață agricolă a țării¹, iar **regiunea Sud-Est deține 41,5 % din aceasta suprafață**. Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2015 suprafața cultivată cu viță-de-vie pentru struguri de vin nobil a reprezentat 54,2% din suprafața totală cultivată, iar în anul 2017 regiunea deține 66820 ha ca suprafață totală a viilor pe rod. Tot la nivel național, **cele mai multe firme din viticultură sunt înregistrate în Regiunea Sud-Est (21,15%)**. În anul 2016, **firmele din județul Vrancea reprezentau 14,5% din piață și erau urmate de cele din București, Alba, Prahova și Iași (cu câte 10-15% fiecare)**. Împreună, acestea generează peste 61% din producția internă de vin.

Explicația acestei performanțe rezidă în resursele locale unice sau greu imitabile: în regiunea Sud-Est există **o suprafață extinsă cultivată cu viță-de-vie și o lungă tradiție viticolă, susținută de clima favorabilă și de solurile specifice sub-regiunilor**. Regiunea Sud-Est **produce 43% din vinurile românești**, situându-se pe primul loc în țară în ceea ce privește suprafața viilor roditoare, cu 40,2% din suprafața viticolă a țării - în mare parte localizată în județul Vrancea, **în zona Vrancei fiind**

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

cultivate aproximativ 25.000 ha cu viță-de-vie - dintre care „doar circa 3.000 de hectare cu declarație de recoltă. Terenul este puternic fărâmițat, fiind circa 10.000 de proprietari în zonă. Întrucât legislația permite ca fiecare producător să realizeze zece vagoane de vin pentru autoconsum, dintre proprietari, doar câteva sute fac din această activitate o afacere și au în spate o firmă.” Județele cu contribuție majoră pentru CAEN 0121 și 1102 (Vie-Vin) sunt **Vrancea, Buzău, Constanța**. Pe cuprinsul regiunii se găsesc podgoriile (sau regiunile viticole care dau și denumirea de origine controlată a vinurilor, DOC) renumite pentru calitatea vinurilor: Odobești, Panciu, Cotești, Pietroasele, Nicorești, Niculițel, Însurăței, Dealu Bujorului, Colinele Dobrogei - Murfatlar, Rasova; Terasesele Dunării - Ostrov, Greaca. Unele podgorii din Drumul Vinului (ex. cramele Lacerta, Săhăteni, Domeniile Franco-Române de pe dealul Fiștești) sunt poziționate de-a lungul paralelei 45, paralela pe care se poziționează zonele viticole precum Bordeaux, Saint-Emilion și Toscana - condițiile de terroir fiind foarte asemănătoare.

În România există peste 1.300 de companii care cultivă struguri și produc vin, iar circa o treime din total sunt înregistrați în județul Vrancea, arată datele de la Registrul Comerțului. Din alte surse, „se pare că sunt circa 600 de cultivatori importanți de viță-de-vie, fără să aibă neapărat și crame, din care circa 100 nu se regăsesc în nicio înregistrare”. În anul 2016, cea mai mare parte a pieței de vin din România (61%) a fost generată de companiile mijlocii (29 de firme, cu afaceri între 10 și 30 milioane de euro). Primii 10 producători de vin din România au avut o cifră de afaceri cumulată de 192 mil. euro în 2016, ceea ce reprezintă 51% din piață (în acest top figurând trei firme din regiune).

Istoria recentă a vinului în România este marcată de două momente importante: marea invazie a filoxerei din 1884, care a dus la dispariția multor soiuri tradiționale românești și plantarea ulterioară de soiuri internaționale de vin, și perioada comunistă, când accentul a fost pus pe cantitate în loc de calitate. Un nou capitol s-a deschis pentru vinul românesc după 1989, când viile au fost retrocedate către proprietarii de drept și au apărut primele firme private care au început să investească în modernizarea tehnologiei de vinificație și replantarea viilor. Lipsa de competitivitate a industriei vitivinicole a fost depășită în ultimele decenii, prin **numeroase investiții private și prin finanțările europene**. În exercițiul 2007-2013 absorbția de fonduri europene în domeniul vitivinicol a fost de 100% (238.500 mil.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

euro) - fondurile F.E.G.A., ca urmare alocările financiare pentru acest domeniu au crescut în perioada 2014 - 2018, iar **una dintre măsurile finanțate se referă la promovarea vinului**. Producătorii au beneficiat masiv de acest program, au început să inoveze și să influențeze tendințele de consum, devenind mai competitivi, iar **participările la târgurile de profil internaționale** au adus sute de recunoașteri oficiale ale acestor progrese.

Dimensiunea domeniului Vie-Vin în regiunea Sud-Est este dată de numărul de actori privați și publici ai ecosistemului de antreprenoriat și inovare, totodată de rezultatele economice sau de activitate ale acestora. Ecosistemul regional însumează, în 2017, 238 de agenți economici (având CAEN 1102 și 0121) care realizează o cifră de afaceri de 419 mil. lei, cu un total de 2000 de angajați declarați.

În regiunea Sud-Est există un **ecosistem puternic dezvoltat** de actori privați și din CDI: universitățile din regiune ca principală sursă de resurse umane calificate, stațiunile de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație; antreprenori numeroși cu producție în cramele proprii și branduri de notorietate pentru vinuri din județele de proveniență (soiuri certificate și branduri comerciale); asociațiile profesionale ale viticultorilor - din regiune și de la nivel național: Asociația Producătorilor de Vin și Produse Vitivinicole Dobrogea, Asociația Interprofesională Vitivinicolă Vrancea-Pietroasa (AIVV Vrancea-Pietroasa), Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Vinuri din România - APEV, Asociația Profesională a Viticultorilor Terasale Dunării Ostrov (APV Terasale Dunării Ostrov), Asociația Vitivinicolă Panciu (AV Panciu), Asociația Degustătorilor Autorizați din România (ADAR) etc.

Actori de business

În regiunea Sud-Est funcționează peste 200 de firme viti-vinicole, însă firme mari producătoare sunt aproximativ 10%; firme-fanion care au dat și branduri internaționale: **Vincon Vrancea S.A.**, **Vinexport Trade-Mark S.A.**, **Senator Wine** (Prodimpex S.R.L.), **Cramele Odobești S.A.**, **Vinexport Trade-Mark S.A.**, **Vinexport S.A.**, **Tenuta Odobești SRL**, **Domeniile Zorești SRL**, **Bodega Pietroasa SRL**, **Fine Wine SRL** (Lacerta), **Caraprodivin SRL**, **Veritas Panciu**, **Ostrovit S.A. (Domeniile Ostrov)**, **Fruvimed SA Medgidia**, **Murfatlar România S.A.** (din 2017 în faliment), **Crama Rasova**, **Viticola Corcova SRL**, **Viticola Sarica Niculițel S.A.**, **Transproiect Organic SRL**,

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Domeniile Săhăteni - Aurelia Vișinescu. **Fărâmițarea proprietății podgoriilor** a condus la apariția unui **mare număr de producători mici**, mai ales în județele care dețin supremația pentru vie-vin în regiune.

Sunt de menționat cele 26 de crame incluse în Drumul Cramelor din județul Buzău - sau Drumul Vinului (compus din nouă comune ale județului Buzău în partea sa vestică și o comună din județul Prahova), reeditare a unui vechi segment dintr-un drum al vinului construit de romani acum 2000 ani, care străbătea Europa. Teritoriul Drumului Vinului este amprentat de viticultură, fiind situat în cel mai compact areal viticol al țării numit și „Patria Vinurilor”, ce deține un total de 7.431 hectare plantate cu soiuri nobile, multe dintre ele specifice zonei. Vița-de-vie a reprezentat un mod de valorificare economică a terenurilor mai puțin fertile ale dealurilor, dar și un mod de protecție a mediului înconjurător și de punere în valoare a acestuia. De reținut potențialul turistic pe care îl au regiunile viticole, nișa de **turism oenologic** (minivacanțe și excursii la crame) fiind în creștere datorită frumuseții cadrului natural, experiențelor culturale și de relaxare pe care le oferă celor interesați.

Dintre **playerii non-business**, se remarcă în regiune existența a patru stațiuni de cercetare și dezvoltare pentru viticultură și vinificație: SCDVV - Odobești, Murfatlar, Pietroasele și Tg. Bujor; dintre acestea, **SCDVV Odobești a jucat un rol crucial** în dezvoltarea domeniului viniviticol în zona Vrancei și Buzăului, încă de la înființarea sa în 1936, sub coordonarea directă a specialiștilor francezi veniți din regiunea Bordeaux ce s-au naturalizat aici. Istoric însă, prin creațiile biologice și prin sortimentele de vinuri obținute, SCDVV Murfatlar a făcut posibilă dezvoltarea unor societăți producătoare de vin ca repere de competitivitate în regiune și pe piața internă, ca și pe cea externă. SCDVV Târgu Bujor (ultima înființată în regiune, în 1977) este un bun producător de material săditor viticol. SCDVV Pietroasele deține două ferme viticole și un combinat de vinificație, dar și o valoroasă **vinotecă**, cu o colecție de vinuri începută în 1940 (vinuri de patrimoniu de o valoare inestimabilă). **Cercetările de ameliorare a viței-de-vie** derulate la aceste SCDVV au contribuit la fixarea celor mai valoroase biotipuri din cadrul soiurilor autohtone, la **crearea de noi soiuri de vin**, originale sau clone, buna funcționare a acestor societăți fiind indispensabilă pentru dezvoltarea producțiilor viticole de calitate și în viitor.

Performanțe deosebite

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Câteva **exemple de branduri** și produse finite de notorietate ale regiunii (vinuri din podgoriile DOC sau IGP): **soiuri certificate** - Pietroasa veche, Busuioaca de Bohotin, Tămâioasa românească, Fetească Neagră, Fetească Albă, Galbena de Odobești, Plăvaie, Frâncușă, Șarbă, Băbească gri, Columna, Mamaia, Aurana, Ravak de Vlădoi, Timpuriu de Pietroasa, Centenar, Istrița, Alb aromat ș.a., la care se adaugă numeroasele **branduri comerciale** ale producătorilor de vin (vezi brandurile Vincon Vrancea, Pinot Noir de Murfatlar, Lacrima lui Ovidiu, Pietroasa veche, Busuioaca de Bohotin etc.). Producția viticolă a regiunii a fost apreciată în timp cu **mii de medalii obținute la concursurile interne și internaționale**; ex. doar producătorul VINCON a strâns, în ultimii zece ani, peste 350 de medalii de aur, din care le amintim pe cele obținute în cele mai recente concursuri de la Vinitaly Verona, Concours Mondial Du Bruxelles, International Wine Contest Bucharest ș.a. Soiurile românești cultivate preponderent în regiune sunt Fetească Neagră (“ambasadorul vinurilor românești”, având recunoaștere internațională), Galbenă de Odobești, Muscat de Hamburg, Coarnă neagră, Fetească, Tămâioasă.

Ca **produs inovativ** din ce în ce mai cunoscut menționăm **vinul bio** produs la câteva crame din regiune (Grand Via, Natura, Vifrana ș.a.) - Senator Wine fiind **cel mai mare producător de vinuri ecologice din Europa de Est**. În regiunea Sud-Est se află și **cea mai mare podgorie bio din Europa de Sud-Est**, a firmei Senator Prodimpex - la Însurăței, jud. Brăila (cca 250 ha) - pentru care circa 25% din vânzări sunt reprezentate de vinurile bio. Performanța superioară în acest domeniu se atinge prin **modernizarea plantațiilor și a centrelor de vinificație** cu echipamente și tehnologii de ultimă oră, dar și prin **cultivarea de soiuri de calitate superioară**.

Contextul internațional (Dinamica globală a domeniului)

Comerțul vitivinicol între UE și țările terțe excelează, exporturile atingând nivelul de 6,7 miliarde de euro în 2010, adică aproape **un sfert din exporturile europene de produse agricole**. Din punct de vedere economic, producția europeană joacă, prin urmare, un rol strategic.

În 2016, piața vinului a totalizat 377 mil. euro și se estimează că, în 2017, piața vinului românesc a depășit 385 mil. euro, fiind cel mai ridicat nivel din ultimii ani. **România se situează pe locul 13 în topul celor mai mari producători de vin din**

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

lume, iar alături de Portugalia (6,6 mhl), Ungaria (2,9 mhl) și Austria (2,4 mhl), este printre puținele state europene care înregistrează o creștere față de 2016.

Conform unei analize KeysFin, după mai bine de 10 ani de convulsii și reorganizări, business-ul din sectorul viticol a ajuns aproape de maturitate. După doi ani de scăderi consecutive, datele Organizației Internaționale a Viei și Vinului (OIV) arată un avans de 37% pentru industria românească de vin, cel mai mare avans la nivel mondial. Producția în 2016 a crescut la 4,8 milioane de hectolitri, iar numărul firmelor producătoare a ajuns la 217 companii certificate oficial (DOC, IGP). Tot conform OIV, România este una din puținele țări a căror producție de vin a crescut în 2017 comparativ cu 2016, până la 5,3 milioane hectolitri. Însă, în accepțiunea europeană, vinuri de calitate sunt doar cele care au atestarea Denumire de Origine Controlată (DOC) sau Indicație Geografică (IG). **Mai puțin de 40% din vinul produs în România este cu denumire de origine controlată sau vin cu indicație geografică**, conform calculelor ZF pe baza datelor de la Ministerul Agriculturii. În Uniunea Europeană, media pentru suprafețele cultivate cu struguri de calitate este de 84%, în vreme ce în România aceasta este de doar 28%. Pondere de **2% din PIB** a sectorului viticol este în creștere.

Exportul de vin al României a scăzut în 2016 cu circa 8% în valoare față de anul precedent, dar s-a menținut pentru al doilea an consecutiv peste pragul de 20 mil. euro. În 2017, exportul a revenit pe creștere - cu 19% față de 2016. Importurile și-au continuat însă creșterea în 2016, până la o valoare de 50 mil. Euro, trend păstrat și în 2017. Deși România este unul dintre cei mai mari producători de vin din Europa, este **aproape invizibilă pe harta exporturilor de profil**. Un procent de **sub 4%** din totalul producției locale ajunge peste hotare, în cea mai mare parte pe piețele din Uniunea Europeană, potrivit calculelor ZF făcute pe baza datelor existente (2017). Prin comparație, țări precum Spania, Bulgaria, Portugalia sau Italia trimit peste graniță 40-50% din totalul producției licorii lui Bacchus. **Vinurile românești revin pe piețele externe**, dar vinul românesc se pare că nu are o identitate bine definită - ca brand este încă în construcție. Pe piețele internaționale, țara noastră este văzută ca un producător de vin ieftin, fiind încă dificilă impunerea de vinuri premium. Mai mult, cererea internă în creștere îi determină pe producători să își vândă vinurile pe piața locală, care arată cifre în creștere. **România exportă însă vin mai scump, la un preț mediu de 1,6 euro pe litru**, față de 0,9 euro pe litru prețul mediu de import. De cele

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVAȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

mai multe ori, însă, prețul de export este mai mic decât cel de pe piața locală, astfel că producătorii locali își orientează eforturile către cererea internă (ex. Vincon Vrancea, cel mai mare producător din regiune - cu peste 85% desfacere internă).

Tendențele la nivel global sunt de producere de vinuri de calitate, cu valoare economică crescută. Numeroase firme din regiune au reușit să lanseze vinuri premium, iar **interesul crescut al consumatorilor din clasa mijlocie pentru vinurile de calitate** a încurajat producătorii locali să își diversifice portofoliile, să lanseze noi sortimente. Creșterea și dezvoltarea pe piețele globale reclamă **inovație pentru vinuri de înaltă calitate**, vinuri îmbuteliate **de clasă superioară produse în sisteme de certificare agreate și însoțite de un marketing adaptat comerțului modern.**

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

B. UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

B. Analiza multicriterială

criterii	Argumente	Surse date	Scor	Medie Criteriu
C1. Importanța domeniului în economia regională	România are circa 183.700 de hectare cu viță-de-vie, iar cu acest nivel al suprafeței ocupate cu viță se află pe locul cinci în UE, după Spania, Franța, Italia și Portugalia - și pe locul 11 în lume. Date recente (dec. 2017) arată că România se situează pe locul 13 în topul celor mai mari producători de vin din lume, iar alături de Portugalia (6,6 mhl), Ungaria (2,9 mhl) și Austria (2,4 mhl), este printre puținele state europene care înregistrează o creștere față de 2016. Totodată, piața locală este unul dintre marii producători europeni de vin cu o producție de 3,2 milioane de litri în 2016 și 4,26 mil. litri în 2017, potrivit datelor de la Ministerul Agriculturii.	- Harta viticolă a României. O treime din producătorii locali de struguri și vin sunt în județul Vrancea. C. Roșca, 25 aug. 2017 Capital - Viticultura / Vinificație, Date despre evoluția sectorului la nivel național în 2017 - siteul M.A.D.R. - Wine Production Analysis (2013-2016). Kate Strachnyi.	5	5
	La nivel național, o treime din producătorii locali de struguri și vin sunt în județul Vrancea: în România există peste 1.300 de companii care cultivă struguri și produc vin, conform datelor de la Registrul Comerțului pentru CAEN-urile 0121 - Cultivarea strugurilor și 1102 - Fabricarea vinurilor din struguri, dintre care o treime din total (peste 300 firme de vie-vin) sunt înregistrate în Vrancea.	Harta viticolă a României. O treime din producătorii locali de struguri și vin sunt în județul Vrancea. C. Roșca, 25 aug. 2017 Capital	5	
	Regiunea Sud-Est se situează pe primul loc în țară în ceea ce privește suprafața viilor roditoare (41,5%). Vinurile produse în regiune, renumite pentru calitățile lor, sunt tot mai căutate și cerute atât intern, cât și în afara țării, ca urmare importanța sectorului viti-vinicol este în creștere.	Economia Regiunii Sud-Est. Portal ADR SE, sept. 2017	5	
	Cele mai multe firme din viticultura României sunt înregistrate în Regiunea Sud-Est (21,15%). Județele cu contribuție decisivă pentru CAEN 0121 și 1102 (vie-vin) sunt Vrancea, Constanța, Buzău (din perspectiva numărului de companii care își desfășoară activitatea în aceste județe, a numărului de angajați, cifrei de afaceri și profitului).	Audit teritorial al regiunii Sud-Est 2010-2020. Portal ADR SE, 4 febr.2011	5	
	Sectorul vitivinicol este unul dintre cele mai dezvoltate sectoare ale agriculturii, cu cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene la nivel național - în proporție de peste 99% pentru perioada 2007-2014, cu investiții importante în plantații viticole dar și în tehnologie de ultimă oră.	Noi oportunitati de finantare pentru viticultura si vinificatie. Prelucrat după M.A.D.R., 05 Iulie 2017.; https://www.gazetadeagricultura.info	5	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

C2. Piața	În 2016, piața națională a vinului a totalizat 377 milioane de euro și se estimează că în 2017, piața vinului a depășit 385 de milioane de euro, pe fondul investițiilor semnificative realizate de producători și ca urmare a creșterii consumului, fiind cel mai ridicat nivel din ultimii ani.	Vânzările de Crăciun și Revelion restartează piața vinului. E. Mihai, 21 dec. 2017 Capital http://www.keysfin.com/RO/#!/Pages/News/NewsDetails&title=vanzarile-de-craciun-si-revelion-restarteaza-piata-vinului-4939	5	4,4
	În anul 2016, cea mai mare parte a pieței de vin din România (61%) a fost generată de companiile mijlocii (29 de firme, cu afaceri între 10 și 30 milioane de euro). Primii 10 producători de vin din România au avut o cifră de afaceri cumulată de 192 milioane de euro în 2016, ceea ce reprezintă 51% din piață. În 2016, top 10 al producătorilor la nivel național include trei firme ale regiunii SE: Murfatlar S.A. (lider al clasamentului timp de mulți ani), Vincon Vrancea, Vinexport Trade-Mark S.A.	Vânzările de Crăciun și Revelion restartează piața vinului. E. Mihai, 21 dec. 2017 Capital http://www.keysfin.com/RO/#!/Pages/News/NewsDetails&title=vanzarile-de-craciun-si-revelion-restarteaza-piata-vinului-4939	4	
	Vinul are o valoare adăugată mare în comparație cu alte produse agricole, iar adăugarea și reținerea de valoare la fiecare verigă componentă a lanțului de valoare este inegală. Pe scurt, din valoarea deținută din totalul valorii produsului, ca valoare adăugată la fiecare verigă esențială menționăm faptul că viticultorul are participația cea mai mică, de 20%, în vreme ce producătorul/exportatorul și comercianții din afara lanțului valoric național (importatorii și vânzătorii) preiau cea mai mare parte: 40% fiecare.	România - Strategia națională de comerț exterior 2014-2020. http://www.minind.ro/strategia_export/SNE_2014_2020.pdf , pg. 90	4	
	În primele nouă luni ale anului 2016 România a exportat 9.926,7 tone de vinuri din struguri proaspeți, în creștere cu aproape 22% față de aceeași perioadă a anului 2015 când exporturile au totalizat 8.145,6 tone, conform balanței comerciale cu produse agroalimentare furnizate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR). În 2017 încasările au totalizat 26,788 milioane de euro, fiind cu 19% mai mari față de sumele obținute în 2016 (22,518 mil. euro).	Export vin România. Cifrele, în creștere. T. Curtifan, 10 ian. 2017. DCNews. https://www.dcnews.ro/export-vin-romania-cifrele-in-cre-tere_528831.html	5	
	Deși valoric importurile de vin reprezintă dublul exporturilor, potențialul viticol românesc este foarte mare și exporturile au un potențial însemnat de creștere. România are o climă și condiții de sol excelente, dar exporturile de vinuri românești sunt încă modeste în comparație cu producția, datorită rezervelor limitate de soiuri de calitate, lipsei know-how-ului și a cunoștințelor specifice de marketing, dar și lipsei de eficiență a lanțului valoric (coordonarea procesatori/vinificatori -	România - Strategia națională de comerț exterior 2014-2020. http://www.minind.ro/strategia_export/SNE_2014_2020.pdf , pg. 90	4	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	producători de struguri - comercianți).			
C3. Intensitatea de inovare în domeniu	Regiunea SE cumulează câteva zeci de brevete de invenție pentru soiurile și varietățile de struguri obținute local (și alte brevete în curs de obținere/ cereri înscrise la OSIM pentru brevete de invenție). Ca exemplu, SCDVV Murfatlar a brevetat patru soiuri de struguri: Columna, Cristina și Mamaia (soiuri pentru vin) și Aurana (soi de struguri pentru masă); brevet și pentru procedeul de cultivare în sistem ecologic a unui soi de struguri roșii pentru vin (Brevet de invenție nr. 129328/30.04.2015).	România Rurală nr. 33, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, p.2, p.3. Publicație a MADR.ro, iulie 2015 Interviuri cu actori locali	5	4,4
	SCDVV Odobești a brevetat în timp numeroase creații biologice - soiuri și clone cu genotip autohton, varietăți și hibrizi cu material genetic importat. Până în prezent au fost create, omologate și înscrise în "Catalogul oficial al soiurilor destinate pentru folosirea în cultură în România" un număr de 10 selecții clonale, respectiv: Galbenă de Odobești 33 Od., Galbenă de Odobești 50 Od., Plăvaie 16 Od., Merlot 17 Od., Fetească albă 1 Od., Fetească neagră 7 Od., Frâncușă 15 Od., Șarba 3 Od., Fetească albă 144 Od., și Furmint 58 Od. cât și un număr de nouă soiuri, astfel: Șarba, Băbească gri, Codană, Miorița, Balada, Milcov, Putna, Măgura și Remus.	Interviuri cu actori locali - Ghica Miha Prezentarea Activității de cercetare a SCDVV Odobești, http://www.scvv-odobesti.ro/odobesti/index.php?lang=ro&sec=2&ssec=1	5	
	Activitățile de CD de interes pentru SCDVV sunt: Adaptarea tehnologiilor de cultivare a viței de vie la sistemul ecologic, prin maximizarea utilizării resurselor biotice și abiotice ale ecosistemului viticol, în scopul conservării biodiversității acestuia; Cercetări privind identificarea și definirea elementelor de tipicitate a vinurilor românești. Valorificarea potențialului sanogen al vinurilor prin creșterea conținutului fenolic; Evaluarea și monitorizarea cantitativă a contaminanților pe lanțul viti-vinicol vizând minimizarea nivelului de pesticide și metale grele ca principali poluanți.	- Interviuri cu actori locali - Situație centralizatoare privind rezultatele parțiale 2015 - 2017, ale proiectelor de cercetare-dezvoltare cuprinse în Planul Sectorial al M.A.D.R. pe anii 2015 - 2018 (vezi reg. SE), Tabel rezultate A.D.E.R. update 29.11.2017.xlsx	3	
	Activitatea de CD se desfășoară mai ales prin contracte de cercetare naționale finanțate din fonduri publice, guvernamentale, World Bank sau Uniunea Europeană. Programe de finanțare în cadrul cărora au primit finanțare firmele viniviticole din reg. SE, până în prezent: PNCDI I, PNCDI II și PNCDI III; „Agricultură și Dezvoltare Rurală - ADER 2020” implementat de MADR, planul sectorial pentru agricultură, FEAGA.	Situație centralizatoare privind rezultatele parțiale 2015 - 2017, ale proiectelor de cercetare-dezvoltare cuprinse în Planul Sectorial al M.A.D.R. pe anii 2015 - 2018 (vezi reg. SE), Tabel rezultate A.D.E.R. update 29.11.2017.xlsx. Portal MADR, dec. 2017	4	
	Participarea producătorilor români de vinuri (cu vinuri noi) la competiții internaționale este o cale sigură de a adăuga valoare, deoarece premiile	Interviuri cu actori locali	5	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	obținute cresc prețurile vinurilor și notorietatea brandurilor. Annual, regiunea SE adună zeci de medalii și premii I/II la concursurile interne și internaționale. Exemple numeroase.			
C4. Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu	Parțială; de menționat pregătirea valoroasă și experiența cercetătorilor de la stațiunile de cercetare-dezvoltare, generațiile care au păstrat și transmis mai departe colecțiile ampelografice, materialul genetic autohton. De asemeni, pregătirea specialiștilor în vinificație și oenologie (nume celebre de creatori de branduri/ cupaje proprii, oenologi, sommelierii).	Interviuri cu actori locali	3	2,8
	Deficit cronic de forță de muncă, calificată dar mai ales necalificată - de tehnicieni pentru horticultură-vie și lucrători agricoli, cu risc de creștere în anii viitori. Neexistând suficient personal calificat pentru domeniul viticol, forța de muncă calificată provine din orașele mari învecinate ("navetă" din Buzău sau chiar București pentru cramele din Buzău - mai ușor de găsit, mai dificil pentru jud. Vrancea).	Interviuri cu actori locali	2	
	Din punct de vedere al forței de muncă, numărul mediu de salariați a scăzut cu 5% în ultimii 5 ani, la 6.170 în 2016, iar tendința este foarte probabil să continue pe termen mediu datorită investițiilor, mai ales în automatizarea proceselor de producție.	Vânzările de Crăciun și Revelion restartează piața vinului. E. Mihai, 21 dec. 2017 Capital	3	
	În funcție de tipul de companie, companiile medii au angajat 45% din forța de muncă în 2016, în timp ce în microîntreprinderi existau doar 737 de angajați (11% din total).	Vânzările de Crăciun și Revelion restartează piața vinului. E. Mihai, 21 dec. 2017 Capital	3	
	Resursele umane înalt calificate sunt asigurate de Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București, dar și de Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea „Ovidius” din Constanța.	Interviuri cu actori locali	3	
C5. Valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul)	Regiunea Sud-Est se situează pe primul loc în țară în ceea ce privește cultivarea viței de vie, deținând 40,4% din suprafața viticolă a țării - reprezentată de vii și pepiniere viticole - în mare parte localizată în județul Vrancea, care deține 12,7% din suprafața viticolă a țării.	Planul de dezvoltare regională 2014-2020, p.361. Rolul drepturilor de plantare pentru viitorul sectorului vitivinicol European.	5	4,6
	În regiunea SE există condiții pedoclimatice favorabile (condiții excepționale de terroir, solurile specifice sub-regiunilor) și bazine viticole consacrate, podgorii cu tradiție îndelungată și potențial de productivitate crescută - prin investiții, modernizări și un marketing mai eficient.	Interviuri cu actori locali Planul de dezvoltare regională 2014-2020, p.360.	5	
	Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul	183700 ha au fost cultivate pentru	5	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
INVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	<p>2015, suprafața cultivată cu viță de vie pentru struguri de vin nobil a reprezentat 54,2% din suprafața totală cultivată la nivel național. Regiunea de dezvoltare Sud-Est a deținut cea mai mare pondere, de 41,5 % din suprafața totală cultivată cu viță de vie. Regiunea Sud-Est deține de asemenea cea mai mare pondere la suprafața cultivată cu struguri de vin nobil (55,1%), la suprafața cultivată cu struguri de vin DOC (41,2%), la suprafața cultivată cu struguri de vin IG (82,1%).</p>	<p>struguri de vin în anul 2015. Publicat la 30 Sept. 2016, https://www.gazetadeagricultura.info/struguri-vita-de-vie/19276-183700-ha-au-fost-cultivate-cu-vita-de-vie-pentru-struguri-de-vin-in-anul-2015.html</p>		
	<p>Resursa financiară consistentă reprezentată de finanțările UE pentru domeniul vitivinicol (la nivel național/ regional)- de unde și interesul crescut al actorilor privați în accesarea fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea sectorului vie-vin (ex. disponibile 250 de milioane de euro fonduri europene pentru reconversia podgoriilor, conform madr.ro). Programul Național Suport 2009 - 2013 pentru sectorul vitivinicol a absorbit în proporție de 100% fondurile F.E.G.A./ UE, ca urmare alocarea financiară în 2014-2018 pentru acest program este de cca 50 mil euro/an.</p>	<p>- Asociația Producătorilor de Vin și Produse Vitivinicole Dobrogea primește fonduri de la CE pentru a-și promova produsele. Portal fonduri-structurale.ro, 5 mai 2014; - Viticultura / Vinificație, Date la nivel național 2017 - http://www.madr.ro/horticultura/viticultura-vinificatie.html</p>	5	
	<p>În județul Vrancea sunt peste 24.000 de hectare cultivate cu viță de vie, dintre care doar circa 3.000 de hectare cu declarație de recoltă. Terenul este puternic fărâmițat, fiind circa 10.000 de proprietari în zonă.</p>	<p>Harta viticolă a României. O treime din producătorii locali de struguri și vin sunt în județul Vrancea. C. Roșca, 25 aug. 2017 Capital</p>	3	
C6. Nivelul de colaborare între actorii din domeniu	<p>În regiunea Sud-Est funcționează un număr semnificativ de asociații profesionale ale producătorilor de vin și viticultorilor (12 asociații și două structuri tip GAL - organizate ca PPP), care decid în comun acordurile interprofesionale (ex. Acordul interprofesional pentru struguri de vin, vin și produse pe bază de vin, recolta anului de comercializare 2017-2018), la care se adaugă asociațiile la nivel național - ADAR, ONVPV, APEV, APMSV ș.a.</p>	<p>Interviuri cu actorii locali</p>	5	3,6
	<p>Parteneriatul public-privat (contract de asociere în participațiune) pe o durată de 25 ani dintre SCDVV Odobești și cel mai mare producător de vinuri din regiunea SE (vinuri destinate pieței interne și nr. 5 în topul național) - VINCON Vrancea. Alte PPP similare dintre SCDVV și firme producătoare.</p>	<p>Interviuri cu actorii locali</p>	4	
	<p>Autoritățile locale buzoiene au dorit să înființeze clase în domeniul vitivinicol în învățământul gimnazial, însă fără niciun rezultat. În nov. 2017 Consiliul Județean Buzău a organizat o întâlnire a reprezentanților autorităților locale și primarilor din zone viticole cu delegați francezi specialiști în domeniu, în scopul "punerii bazelor unui învățământ care să</p>	<p>Colaborare franco-română în atragerea tinerilor pentru a învăța o meserie în domeniul viticol. I. Bunilă, 24 noiembrie 2017 Adevărul adevarul.ro/locale/buzau/colaborar</p>	2	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	<p>pregătească specialiști în acest domeniu, așa cum s-a întâmplat în Franța”. Factorii politici decidenți la nivel central trebuie sensibilizați să acorde atenție sporită învățământului profesional dual, pentru a-i determina pe tineri să învețe o meserie (și) în domeniul viticol.</p> <p>Direcțiile de colaborare ale SCDVV urilor: cu firmele private, cu Patronatul Viei Vinului, cu toate instituțiile de învățământ superior din domeniu, cu organizațiile patronale din viticultură, cu inspecțiile din subordinea MADR pe viticultură și vinificație: problematica culturilor, producție și tehnologii, inclusiv probleme ocupaționale. Colaborările se realizează prin activități diverse: excursii de studii anuale pentru studenții de la Facultatea de Horticultură (să vadă podgoriile), proiecte de cercetare comune. Relații foarte bune ale SCDVV urilor cu actorii privați, însă nu este susținut transferul tehnologic prin măsuri clare, prin programe, prin strategii și politici coerente, consistente - deși toți actorii economici ar vrea să colaboreze pentru cercetare.</p> <p>Colaborări ale actorilor privați: cu laboratoarele autorizate pentru analizele de conformitate a vinului; cu alte firme private, cu ocazia participării la expoziții și concursuri interne sau internaționale, sau cu ocazia Festivalului Vinului ; schimb de informații și noutăți la simpozioanele și activitățile de marketing (evenimente viticole) organizate de firmele multinaționale furnizoare de inputuri pentru vie-vin.</p>	<p>e-franco-romana-atragerea-tinerilor-invata-meserie-domeniul-viticol-1_5a182dbd5ab6550cb87cf268/index.html</p> <p>Interviuri cu actori locali</p> <p>Interviuri cu actori locali</p>	<p>3</p> <p>4</p>	
C7. Gradul de sofisticare tehnologică	<p>Procesul de vinificație și pregătirea pentru vânzare a producției de vinuri au beneficiat de ultimele noutăți tehnologice, grație finanțării UE care au permis dotarea cu echipamente și utilaje noi - dar și investițiilor private din cramele locale, din ce în ce mai numeroase în regiune.</p> <p>În regiunea SE, dar nu numai, sunt utilizați fertilizatori inteligenți și îngrășăminte de generație nouă (ex. Microseed, Starter - Brise Group), foliare și microcapsule, pesticide și îngrășăminte revoluționare produse de multinaționale (BASF, Bayer ș.a.)</p> <p>Softurile de monitorizare a culturilor prin drone și satelit - de tipul AgriSo - firmă care dezvoltă o aplicație pentru telefon sau tabletă, destinată fermierilor, prin intermediul căreia aceștia pot afla informații relevante despre situația terenurilor agricole, cu ajutorul imaginilor din satelit sau prin intermediul unor drone.</p> <p>Viitorul dispozitiv de monitorizare a viilor prin care producătorii să știe în permanență starea culturilor (cu senzori, se montează în vie și transmite către centrală date precum temperatura la sol, umiditatea, nivelul</p>	<p>Interviu cu actori locali (firme)</p> <p>Interviuri cu actori locali</p> <p>Un start-up românesc a dezvoltat un software care monitorizează agricultura prin satelit și drone. Portal Finantare.ro, 12 oct. 2016</p> <p>Românii care vor să salveze viticultura românească prin tehnologie. V. Andriescu, portal</p>	<p>4</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>5</p>	4,4

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	<p>radiației solare, bolile viei). Podgoriile se modernizează și gradul de absorbție a fondurilor europene în cazul lor e foarte mare. „Multe podgorii vând strugurii și vrem să facem o certificare a calității strugurilor prin date. În momentul în care se vinde, să vină cu un istoric din dispozitiv.”</p>	<p>Start-up.ro, 29 Mai 2017</p>		
	<p>Utilizarea sistemelor de localizare prin GPRS si internet, aplicatii de telemetrie in agricultura (stații meteo automate pentru agricultură, softuri specializate pentru monitorizarea stării culturilor etc.) - inclusiv de la producatori romani de astfel de echipamente. BEIA a prezentat, in cadrul Goodwine 2017 la Romexpo, aplicatia pregatita pentru cei pasionati de viticultura: o solutie inovativa in agricultura de precizie, ce permite observarea si masurarea parametrilor ecologici cu ajutorul statiei de telemetrie Adcon Telemetry / OTT Hydromet si Luftt.</p>	<p>Statia de telemetrie Adcon pentru observarea si masurarea parametrilor ecologici (pentru viticultura -n. aut.). Portal gazetadeagricultura.ro, 24 martie 2017</p>	<p>4</p>	

Tabelul 1: Argumentarea detaliată a potențialului domeniului Vitivinicol în regiunea Sud-Est

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Remarci finale

Potențialul domeniului Vitivinicol de a fi specializare inteligentă este prezentat sintetic în Figura 3 și în Tabelul 1 de mai sus.

Figura 3 prezintă evaluarea autorilor asupra argumentelor grupate pe cele șapte criterii specifice de analiză.

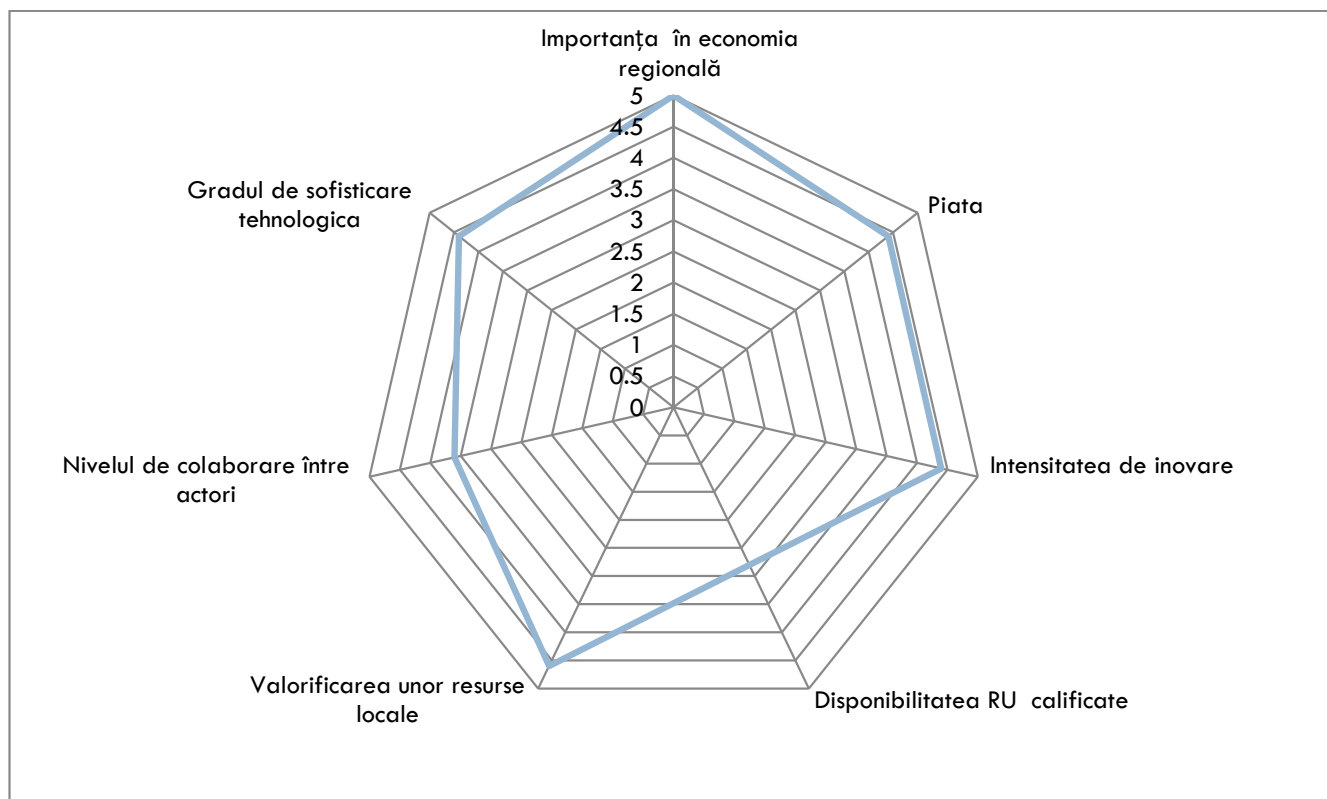

Figura 3: Evaluarea autorilor asupra argumentelor grupate pe cele șapte criterii specifice de analiză

Așa cum se observă, punctele tari ale domeniului sunt relaționate criteriilor Importanța în economia regională, Valorificarea resurselor locale și Piața, în timp ce provocările sunt asociate dimensiunilor Disponibilitatea resurselor umane calificate și Nivelul de colaborare între actori.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

uefiscdi
INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVA
PENTRU FINANTAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETARII
DEZVOLTARII SI INOVARII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În încheiere, este important de menționat că analiza răspunsurilor furnizate de către stakeholderii regionali intervievați a relevat că domeniul vitivinicol reprezintă o direcție clară de specializare inteligentă: prin produsele cu identificare regională (DOC sau IG indicație geografică) - creații biologice și soiuri certificate specifice, prin abundența de resurse naturale și tradiția îndelungată în valorificarea acestora, prin impactul producției viniviticole la nivel economic, dar și social și cultural, atât pe plan intern, cât și internațional.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Notă de încheiere și mulțumiri

Specializarea inteligentă este un proces de transformare structurală, care presupune dezvoltarea unei viziuni împărtășite a actorilor regionali, capabilă să inspire re-alinieri strategice, colaborări și investiții pe termen lung ale acestora. De asemenea, această viziune trebuie transformată într-un plan strategic (*roadmap*), care să combine inițiativele actorilor cu politici publice de susținere. Raportul prezentat își propune să alimenteze dialogul de construcție a unei astfel de viziuni, esențială pentru saltul către competitivitatea bazată pe inovare.

Echipa de implementare a proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020”, cod SIPOCA 27, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) mulțumește reprezentanților mediului antreprenorial care au susținut demersul de analiză regională, prin contribuțiile lor în cadrul interviurilor și vizitelor de lucru.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Bibliografie

Specializare inteligentă

EC (European Commission) (2012), Guide for research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3);

Foray D. (2013), The economic fundamentals of smart specialisation, *Ekonomiaz* 83 (2), 55-78;

Gheorghiu R. Andreescu L, Curaj A., (2016), A foresight toolkit for smart specialisation and entrepreneurial discovery, *Futures* 80, 33-44;

Radosevic S., Curaj A., Gheorghiu R., Andreescu L., Wade I. (eds.) (2017), *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialisation*, Elsevier;

Rodrik D. (2004), *Industrial policy for twenty-first century*, UNIDO Working Paper

Analiza domeniului

1. „Ponderea de 2% din PIB a sectorului vinicol, în creștere”- Cătălin Păduraru, Wine Ambassador A.D.A.R. E.O., 08.12.2014 | Bursa;

http://www.bursa.ro/catalin-paduraru-wine-ambassador-adar-ponderea-de-2-procente-din-pib-a-sectorului-vinicol-in-cres...&s=print&sr=articol&id_articol=255737.html

2. 183700 ha au fost cultivate pentru struguri de vin in anul 2015. Publicat la 30 Sept. 2016; <https://www.gazetadeagricultura.info/struguri-vita-de-vie/19276-183700-ha-au-fost-cultivate-cu-vita-de-vie-pentru-struguri-de-vin-in-anul-2015.html>

3. Agricultura în economie. M.A.D.R., 15 mai 2014;

<http://www.madr.ro/docs/agricultura/agricultura-romaniei-2014.pdf>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

4. Asociația Producătorilor de Vin și Produse Vitivinicole Dobrogea primește fonduri de la CE pentru a-și promova produsele. 05 mai 2014, Sursa: Comisia Europeană;
<https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/13869/asociatia-producatorilor-de-vin-si-produse-vitivinicole-dobrogea-primeste-fonduri-de-la-ce-pentru-a-si-promova-produsele>
5. Caiete de sarcini pentru obținerea vinurilor cu denumire de origine controlată (DOC). Siteul oficial al Oficiului Național al Viei și Produselor Vitivinicole;
<https://www.onvpv.ro/ro/content/caiete-de-sarcini-pentru-obtinerea-vinurilor-cu-denumire-de-origine-controlata-doc-0>
6. Calcule din date de la Registrul Comerțului - firme cu CAEN 0121 și 1102;
<https://public.tableau.com/>
7. Colaborare franco-română în atragerea tinerilor pentru a învăța o meserie în domeniul viticol. I. Bunilă, 24 noiembrie 2017 | Adevărul;
https://adevarul.ro/locale/buzau/colaborare-franco-romana-atragerea-tinerilor-invata-meserie-domeniul-viticol-1_5a182dbd5ab6550cb87cf268/index.html
8. Drumul Vinului. Siteul oficial al destinației Prahova, promovat de A.P.D.P. Prahova;
<http://www.visitprahova.ro/recomandari-2/1/drumul-vinului>
9. Export vin România. Cifrele, în creștere. T. Curtifan, 10 ian. 2017. DCNews.ro;
https://www.dcnews.ro/export-vin-romania-cifrele-in-cre-tere_528831.html
10. Harta viticolă a României. O treime din producătorii locali de struguri și vin sunt în județul Vrancea. C. Roșca, 25 aug. 2017 | Capital;
<http://www.zf.ro/companii/harta-viticola-a-romaniei-o-treime-din-producatorii-locali-de-struguri-si-vin-sunt-in-judetul-vrancea-16705576/>
11. Industria vinului sub auspiciile democratizării. M. Tănase, 31 oct. 2017;
<https://www.trendshrb.ro/business/industria-vinului-sub-auspiciile-democratizarii>
12. Keysfin. Informații financiare despre firme și PFA din România;
<http://www.keysfin.com/RO/#!/Pages/News/NewsDetails&title=vanzarile-de-craciun-si-revelion-restarteaza-piata-vinului-4939>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

13. Noi oportunitati de finantare pentru viticultura si vinificatie. Prelucrat după M.A.D.R., 05 Iulie 2017;

<https://www.gazetadeagricultura.info/afaceri-agricole/790-fonduri-europene-nerambursabile-agricultura/20083-noi-oportunitati-de-finantare-pentru-viticultura-si-vinificatie.html>

14. OIV: România - una din puținele țări a căror producție de vin a crescut comparativ cu 2016. C. Balaban, 24 Oct 2017 | Agerpres;

<https://www1.agerpres.ro/economie/2017/10/24/oiv-romania-una-din-putinele-tari-a-caror-productie-de-vin-a-crescut-comparativ-cu-2016-15-28-40>

15. Pe ce loc se află Iașiul în topul cultivatorilor de struguri și producătorilor de vin. 25.08.2017 | Ziarul de Iași;

<https://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/pe-ce-loc-se-afla-iasul-in-topul-cultivatorilor-de-struguri-si-producatorilor-de-vin--168309.html>

16. Planul de dezvoltare regională 2014-2020, p.360;
http://www.adrse.ro/Planificare/PDR_2014-2020.aspx

17. Prezentare Domeniile Ostrov, producător de vinuri îmbuteliate și vinuri vrac;
<http://crama.shopconstanta.ro/crame/ostrov/>

18. Prezentarea Activității de cercetare a SCDVV Odobești, Vrancea. Siteul oficial.
<http://www.scvv-odobesti.ro/odobesti/index.php?lang=ro&sec=2&ssec=1>

19. Prezentarea performanțelor Vincon Vrancea - siteul firmei;
<http://www.vincon.ro/home/>

20. Prezentarea podgoriilor Senator Wine - siteul firmei;
<http://senatorwine.com/ro/podgoriile.aspx>

21. Rolul drepturilor de plantare pentru viitorul sectorului vitivinicol European;
<file:///C:/Users/user/Downloads/Rolul%20drepturilor%20de%20plantare%20pentru%20viitorul%20sectorului%20vitivinicol%20european.pdf>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscti
INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

22. România este invizibilă pe harta exporturilor de vin. Importurile sunt de peste două ori mai mari, apropiindu-se de 50 mil. euro. C. Roșca, 16 iun. 2017 | Capital.;
<http://www.zf.ro/companii/retail-agrobusiness/romania-este-invizibila-pe-harta-exporturilor-de-vin-importurile-sunt-de-peste-doua-ori-mai-mari-apropiindu-se-de-50-mil-euro-16468032>
23. România Rurală nr. 33, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, p.2, p.3. Publicație a MADR.ro, iulie 2015;
<http://madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/rndr/RR33.pdf>
24. Românii care vor să salveze viticultura românească prin tehnologie. V. Andriescu, Start-up.ro, 29 Mai 2017.;
<https://start-up.ro/romanii-care-vor-sa-salveze-viticultura-romaneasca-prin-tehnologie/>
25. Românul Răzvan Macici, enolog șef al grupului Distell. C. Ioan, 26 mai 2015.;
<https://vinul.ro/romanul-razvan-macici-enolog-sef-al-grupului-distell.html>
26. Situație centralizatoare privind rezultatele parțiale 2015-2017, ale proiectelor de cercetare-dezvoltare cuprinse în Planul Sectorial al MADR pe anii 2015 - 2018 (vezi reg. SE), Tabel rezultate A.D.E.R. update 29.11.2017;
www.madr.ro/docs/ind-alimentara/cercetare/Tabel-rezultate-ADER-decembrie-2017.xlsx
27. Stația de telemetrie Adcon pentru observarea și măsurarea parametrilor ecologici (pentru viticultură -n. aut.). Portal gazetadeagricultura.ro, 24 martie 2017;
<https://www.gazetadeagricultura.info/constructii-instalatii-echipamente/19843-statia-de-telemetrie-adcon-pentru-observarea-si-masurarea-parametrilor-ecologici.html>
28. Suprafața cultivată cu viță de vie pentru struguri de vin în anul 2015.
www.insse.ro/cms/ro/content/suprafața-cultivată-cu-viță-de-vie-pentru-struguri-de-vin-în-anul-2015
29. Suprafața de viță-de-vie bio s-a triplat în patru ani. Peste 60 de podgorii își împart 9.500 de hectare „verzi“. M. Panaete, B. Alecu, 29 ian 2016 | Ziarul Financiar;

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscti
INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

<http://www.zf.ro/companii/retail-agrobusiness/suprafata-de-vita-de-vie-bio-s-a-triplat-in-patru-ani-peste-60-de-podgorii-isi-impart-9-500-de-hectare-verzi-15000578>

30. Top 10 țări producătoare de vin. Capital, D. Vărșăndan, 01 noiembrie 2014;
<http://www.capital.ro/top-10-tari-producatoare-de-vin-.html>

31. TURIST PE DRUMUL VINULUI. Drumul Cramelor din Buzău trece prin Pietroasele. 21.07.2013, stiriagricole.ro;
<https://www.stiriagricole.ro/turist-pe-drumul-vinului-drumul-cramelor-din-buzau-trece-prin-pietroasele-1984.html>

32. Un start-up românesc a dezvoltat un software care monitorizează agricultura prin satelit și drone. Finantare.ro, 12 oct. 2016, sursa: KeysFin;
<http://www.finantare.ro/un-start-up-romanesc-a-dezvoltat-un-software-care-monitorizeaza-agricultura-prin-satelit-si-drone.html>

33. Vânzările de Crăciun și Revelion restartează piața vinului. E. Mihai, 21 dec. 2017 | Capital;
<http://www.keysfin.com/RO/#!/Pages/News/NewsDetails&title=vanzarile-de-craciun-si-revelion-restarteaza-piata-vinului-4939>

34. Viile pe rod - plantatiile de vita de vie de la care se obtin productii;
<http://statistici.inse.ro/shop/tempo-home/Agricultura>

35. Vinul de calitate, obținut cu fonduri europene. D. State, 31 oct. 2015 | Capital;
<http://www.capital.ro/vinul-de-calitate-obtinut-cu-fonduri-europene.html>

36. Viticultura / Vinificatie, Date despre evoluția sectorului la nivel național în 2017 - siteul M.A.D.R.; <http://www.madr.ro/horticultura/viticultura-vinificatie.html>

37. Viticultura Producator Vinuri Soiuri Ferma Viticola - Cramele din regiunea Odobești-Panciu; <https://www.producator-agricol.ro/viticultura/fintesti>

38. Wine Production Analysis (2013-2016). Kate Strachnyi.
<https://public.tableau.com/profile/kate.strachnyi#!/vizhome/WineProductionAnalysis/WineProductionAnalysis>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVARIE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVA
PENTRU FINANTAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETARII
DEZVOLTARII SI INOVARII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Editorul materialului: Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării Dezvoltării și Inovării

Data publicării: Septembrie 2018

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue fiscdi
INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVA
PENTRU FINANTAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETARII
DEZVOLTARII SI INOVARII

